MUŻIKA U MUŻIĊISTI FIL-KOLLEGJATA TA' SAN PAWL, RABAT.

Kan. Ġwann Azzopardi.

Il-knisja dejjem ikkultivat mużika sagra u għallmet li 'min ikanta, ikun qed jitlob darbtejn' (qui cantat bis orat). Il-knisja wkoll waqt li turi preferenza għall-kant gregorjan u għall-orgni, ippermetiet u inkurraġġiet forom mużikali u strumenti oħra. Xtaqet dejjem li fil-liturgija, il-muzika u l-kant ikunu devoti u mhux teatrali.

F'dan l-artiklu m'aħniex se nagħtu storja kompluta tal-mużika f'San Pawl tar-Rabat iżda biss tagħrif dwar xi organijiet, xi organisti u maestri di cappella u xi manuskritti mużikali fl-arkivji tal-Paroċċa.

Billi mis-snin 1610 sal 1962 il-Grotta, bil-knisja ta' San Publiju kellha attività indipendenti mill-Paroċċa - il-Grotta għaddiet taħt l-Ordni ta' San Ġwann u l-Paroċċa kienet taħt l-Isqof - ikollna ngħatu tagħrif distint dwar iż-żewġ knejjes.

1726: Orgni ta' Tomaso De Martino f'San Publiju.

Il-knisja tal-kulleġġ għandha wieħed mill-eqdem u mill-isbaħ orgnijiet ta' gżiritna li fortunatament jinsab fi stat ta konservazzjoni mhux ħażin. Il-knisja ta' fuq il-grotta tkabbret u nbniet mill-ġdid mill-arkitett Salvu Borg tas-Siġġiewi fl-1726 u ġiet konsagrata mill-Isqof Alpheran fl-1 ta' Lulju 1731. Mill-ewwel ħasbu għal orgni xieraq u dinjituż li ordnawh m'għand l-organar Naplitan Tomaso De Martino, organar tal-kappelli tar-Re ta' Napli, li tiegħu hawn orgni ieħor f'Malta, dak tal-Kattidral fl-Imdina u li il-kartella tiegħu tinsab fil-Muzew tal-Kattidral. L-orgni tal-kulleġġ fih 9 reġistri bir riepieni,u t-tastiera għandha medda ta' 3 ottavi u nofs. Il-kaxxa tiegħu fiha dekorazzjoni mill-isbaħ mifruxa fuq sitt twavel li ilkoll iġibu tpinġija ta' važun fjuri u anġlu fuqha.

It-trasport ta' dan l-orgni minn Napli kien afdat f'idejn il-Padron Pasquale u qam 25 skud. Snin wara organar ieħor li kien residenti f'Malta. Mastru Ġużepp Turiglio flimkien ma ħuh, ħadem fuqu għal erbat ijiem biex jikkurdah u jsewwieh.

Sallum organisti u studjuzi anki barranin għadhom jammiraw il-ġmiel u l-valur tiegħu.

1728: Orgni ta' Ġiuseppe Del Piano f'San Pawl.

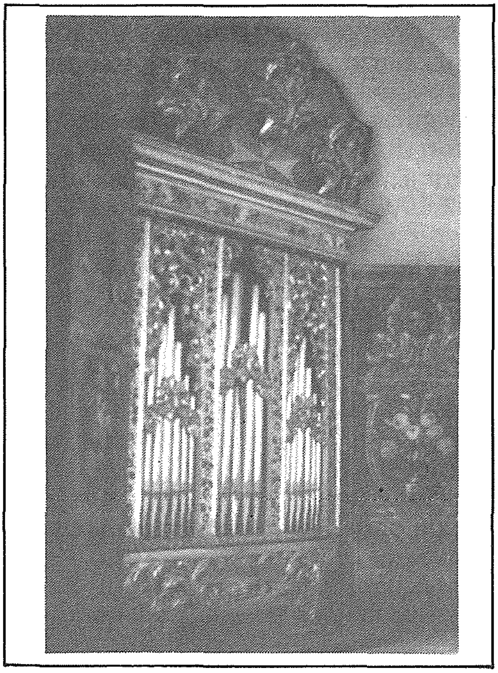

L-Orgni tal-1726 fil-Kulleġġ.

Meta l-Paroċċa ta' San Pawl ġiet Konsagrata mill-Isqof Gori Manċini fil-21 ta' Settembru, 1726, kien għad ma kelliex orgni iżda dan inxtara mill-prokuratur Dun Dumink Falzon sentejn wara. Inzerta li kien jinsab f'Malta l-organarju Naplitan Giuseppe del Piano u dan offra li bi prezz ta' 400 skud ipoġġi orgni ta' 11 il-reġistru(akbar minn dak tal-kulleġġ) u jerġa jieħdu lura jekk il-ħoss tiegħu ma jingħoġobx. L-orgni ngħoġob u tħallas anzi tħejja gwarniċun għal fuqu biex jipproteġġuh mit-trab. Dan inħadem mill-mastrudaxxa Pietru Alfard . (2)

Dan l-organi baqa jiffunzjona għal aktar minn 200 sena u l-kappillan Dun Karm Sammut ħejjielu prospettiva ġdida quddiemu.

1948: Orgni ta' Vinċenzo Mascioni f'San Pawl.

Wara t-tieni gwerra dinjija inħass li l-orgni l-qadim ma baqax adattat u l-kappillan Dun Anton Buhaġiar bl-approvazzjoni tal-Kurja, ħatar kummissjoni biex taħseb għal orgni ġdid. Din il-kummissjoni kienet komposta mill-kappillan pro tempore; Dun Ġuzepp Fabri, Dun Piet Micallef u s-Sur Karm Tabone u kellha tibqa tiffunzjona sakemm l-orgni l-ġdid jiġi inawgurat. Beda l-ġbir u meta Dun Anton Buhaġiar, ħalla l-parroċċa, is-somma miġbura kienet ġà laħqet Lm1,100. Il-kapillan ta' wara, Dun Lawrenz Spiteri, temm din l-opra u wara korispondenza ma diversi ditti, ordna l-orgni mingħand Vinċenzo Mascioni ta' Cuvio f'Varese.

L-org. ni l-ġdid ingab f'April 1948 fuq il-vapur 'M/N Liberta' mill-agenti Mifsud Brothers, ġie mmuntat mit-tekniċi tad-ditta Ernesto u Tullio Mascioni u L. Felli u ġie inawgurat f'akkademja preseduta mill-Arċisqof Gonzi nhar id-19 ta' Settembru, 1948. Dak inhar indaqq minn Dun Karm Scerri. L-għada fil-għodu saret quddiesa bl-istess orgni għal benefatturi mejtin.

L-orgni fih żewġ tastieri u 61 tasti, 32 pedali, 19 il-reġistri sonori u 8 mekaniċi, 1332 kanna.

KURA TA' L-ORGNIJIET FIS-SEKLU 18

L-orgni hu strument delikat u jitlob kura frekwenti. Fis-seklu 18 l-orgni ta' San Pawl tal-1728 sarulu żgur tlett riparazzjonijiet kbar: F'Novembru 1734 għamillu tiswija l-organar Naplitan Donato del Piano. Fl-1765 l-organar Pietro Tur iglio qabbad lil ħu Mro Francesco Azzopardi, Fra Pietru Pawl Azzopardi, Kollegjal tal-Grotta, biex jikkurah f'ismu. F'Ottubru 1777 il-manutenzjoni saret minn certu Dun Gan Mari, aktarx dun Gio. Maria Zammit minn Ħal Għaxaq, li kien agent ta' bosta orgnijiet f'Napli.

L-orgni tal-Kullegg tal-1726 nafu li kien ġie mill-organar Giuseppe Verrigio fis 27 t'April 1747 bi prezz minimu ta' tlett skudi. (3)

ORGANISTI FIŻ-ŻEWĠ KNEJJES

In-numru ta' funzjonijiet bl-orgni kien konsiderevoli - il-quddies u vespri kantati kienu wisq aktar numeruzi millum u l-organista kien ikollu jgħati servizz frekwenti. Xi whud kienu jgħaddu karriera ta' bosta snin.

F' San Pawl insibu li meta fl-1738 spiċċa l-organista Carlo Imbert is-suċċessur tiegħu Dun Bernard Fenech ta servizz almenu għal 25 sena.

Fil-kulleġġ is-Servizz ta' organista kien aktar esigenti. Il-kavalieri kienuordni reliġjuz, bħad-Dumnikani jew l-Agostinjani u l-kulleġġ kien kunvent regolari bil-patrijiet u n-novizzi, bil-quddiesa konventwali u l-għasar kuljum, bis-surmast tal-kant u bl-organista. Fil-ħajja komuntarja tal-kunvent, il-kantjingħata importanza kbira u qabel ma nxtara l-orgni fl-okkazjoni tal-Festa kienu jisselfu "Regaletto" mill-Katidral. Hekk ġara fis-snin 1723 u 1724. Ta' spiss kienu jinxtraw kotba tal-kant. Hekk fl-1723 inxtraw m'għand Gio. Batta Vivier żewġ kotba talkant bi 11 il-skud. Inxtraw ukoll mingħand F. Dumink Scerri żewġ

kotba tal-passju, tlett invitatorji u żewġ lamentazzjonijiet b'10 skudi u gew illegati Salterji, Passji, Invitatorji u kotba oħra. (4)

Bħala organisti nsibu lil ċertu Carluzzo (1727), Fra P.P. Azzopardi (ħu Mro Francesco Azzopardi) fl-1774, Fra P.P. Schembri (1786), Fra Gio. Batta Zerafa (hu Mro Benigno Zerafa) fl-1792 u Pietru Chircop (1796).

Fl-1741 Fra Gio Batta Żerafa li kien surmast tal-kant deherlu li kien żdiedlu wisq ix-xogħol tat-tagħlim u talab lill-Gran Mastru biex barra s-salarju ta' 30 skud fis-sena jagħtih ukoll karlin ieħor kuljum. Fl-1752 beda wkoll jgħallem l-orgni lid-djakni wara li id-diskret Onorat Axisa, mħallas biex jistudja l-orgni, ddejjaq u ma riedx jissokta jitgħallem. (5)

Fis-Seklu tagħha nsibu fil-Kulleġġ erbgħa organisti wara xulxin mill-istess familja. Dawn huma: l-ewwel Pawlu Micallef, imbagħad Alessandru, it-tielet Deusdedit u r-raba l-Kan. Dun Pietru Pawl Micallef. Dun Piet hu l-aħħar organista tal-kulleġġ qabel ir-rijunjoni u l-ewwel organista tal-Parroċċa wara li saret Kolleġjata.

MAESTRI DI CAPPELLA

Fil-festi titolari u f'xi ċirkostanzi (bħall-ġrajja tal-Konsagrazzjoni tal-Knisja jew xi vista pastorali) kienet issir il-mużika, jiġifieri orkestra bl-istrumenti u l-vuċijiet taħt Maestro di Cappella Kemm il-Parroċċa u hemm il-Kun vent setgħu jinqdew wisq tajjeb fir-Rabat fis-seklu 18 għax kellna jgħixu fostna tlett Rabtin ta' ħila kbira, li fi żmienhom kienu t-tlieta Maestri di Cappella tal-Kattidral u t-tlieta midħla ta' San Pawl tar-Rabat. It-tlieta studjaw Napli. Dawn kienu Dun Pietru Gristi (1691-1738), l-ewwel wieħed li kiser it-tradizzjoni ta' studju fi Sqallija u mar Napli, saċerdot midħla ta' San Pawl, fejn kellu wkoll kaxxarizz bil-karti tal-mużika. It-tieni kien Dun Benigno Zerafa (1726-1804), li studja Napli taħt il-professur Malti Girolamo Abos u li ħuh Fra. Gio Battista kien organista u surmast tal-kant fil-Kulleġġ:

L-aħħar wieħed kien Mro. Francesco Azzopardi (1748-1809) li kellu żewġ ħutu Kolleġjali l-Kulleġġ, wieħed minnhom organista li l-magħruf organarju Turiglio ikkummissjonaħ biex isewwi l-organi ta' San Pawl.

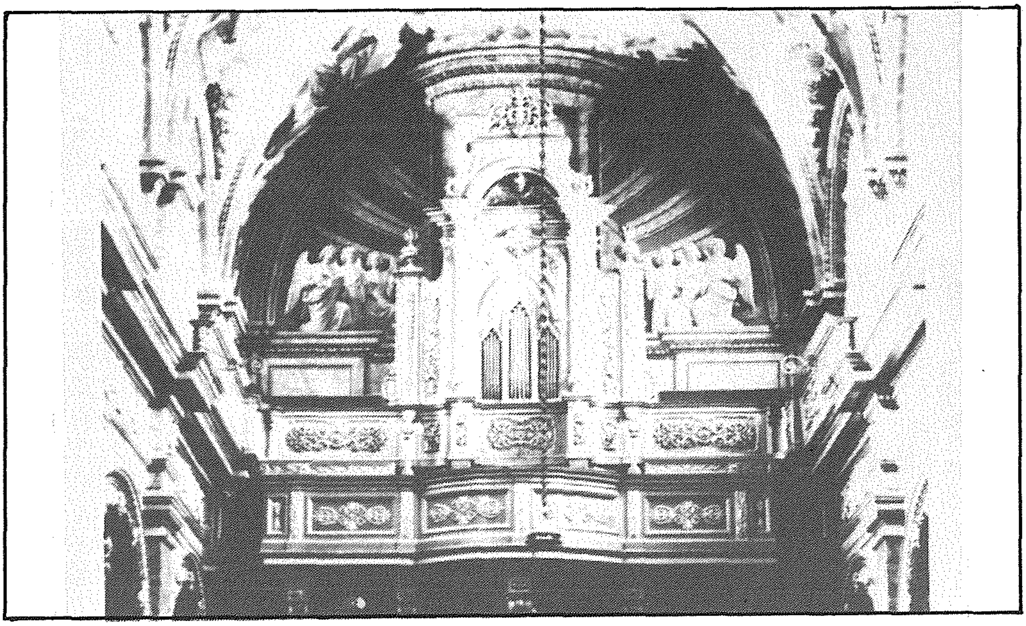

L-Orgni tal-1728 bil-prospettiva li għamilu l- Kappillan Sammut.

Nieħdu gost ninnotaw li dan l-aħħar fir-Rabat ġiet imsemmija triq għall-kull wieħed.

Fil-jum tal-konsagrazzjoni tal-Parroċċa, 21 ta' Settembru 1726, insibu lil Dun Piet Griscti jagħmel 4 servizzi li għalihom kera mill-Belt Valetta dawn l-istrumenti: żewġ kornukaċċja, fagott u erba vjolini. L-ispiża Totali tal-mużika laħqet 26 skud. (6)

Fil-festi titulari ta' San Pawl, Dun Beninju Zerafa kien jipprovdi servizz mhux biss ta' strumenti iżda wkoll ta' żewġ kastrati (7) (drawwa aċċettata fil-kappelli mużikali tal-knejjes inkluż il-Vatikan). Fl-1771 għall-quddiesa ċelebrata mill-Isqof ġab erba strumenti tan-nifs, tlett vjolini u kuntrabaxx barra li ndaqq l-orgni. Wara Zerafa, Francesco Azzopardi, beda jkun imqabbad għall-istess servizzi, sakemm miet. Is-servizzi tal-festa titolari kienu jinkludu wkoll il-purċissjoni. L-istess Maestri taw servizz fil-knisja ta' San Publiju fejn kienu jinġiebu aktar strumenti. Żerafa baqa' Maestro di Cappella sas-sena 1784 (l-aħħar ħlas ġie ffirmat mhux minnu iżda minn ħuh Fra. Gio Battista). (8) Warajh laħaq Francesco Azzopardi. L-istess bħal ma ġara fil-Parroċċa.

MANUSKRITTI MUŻIKALI FL-ARKIVJI TAL-PARROĊĊA

Nagħlaq dan it-tagħrif fuq il-mużika billi nsemmi xi manoskritti mużikali inklużi Responsorju tal-Matutin ta' Corpus komposti għar-Rabat minn Mro. Paolo Nani, għal xi żmien Maestro di Cappella tal-Parroċċa, miktuba fl-1857. Il-kanonku Gio Batta Camilleri u Dun Mikiel Theuma kitbu xi Matutini ta' Corpus. Franċesco Xuereb u Vincenzo Ciappara għandhom riduzzionijiet għall-banda. Hemm ukoll komposizzjoni ta' Mro. Pietru Pawl Buġeja.

Xi snin ilu is-sur Charles Cammilleri, ta' triq il-Buskett Rabat, tani xi manuskritti mużikali ta' Francesco Azzopardi, qarib tiegħu, li kienu konservati fid-dar tiegħu. Għalkemm kopja huma kontemporanji u kien jintużaw mill-Kantanti tiegħu fi żmien.

Fl-aħħarnett f'dawn l-aħħar snin mal-karti tal-Kan. Salvin Buġeja kien hemm xi manuskritti mużikali, kopji ta' Pietru Pawl Buġeja u Francesco Azzopardi u oħrajn, kif ukoll xi mużika stampata.

REFERENZI

1. Orgni ieħor qadim u prezzjuż fir-Rabat jinsab fil-kappella Ta' Duna, maħdum fl-1753 minn "Annibal Lo Bianco Galatensis."
2. Mużew tal-Kattidral, CEM, C126, f,117.
3. Mużew tal-Kollegjata tar-Rabat, C 1747,P.46.
4. *Ibidem*, C f.469.
5. *Ibidem*, C 27, f.155
6. Mużew tal-Kattidral, CEM, C126 għas-sena 1726,
7. Mużew tal-Kolleġjata tar-Rabat, C 134, f.418.
8. *Ibidem*, C 59, f.114 verso

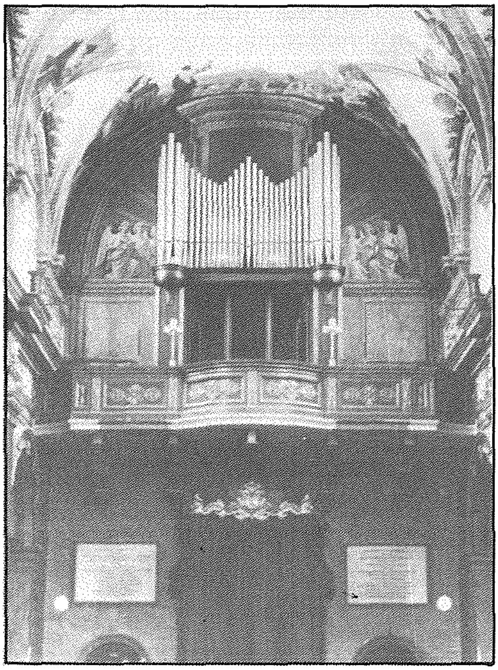

L-Orgni tallum li sar fl-1948.

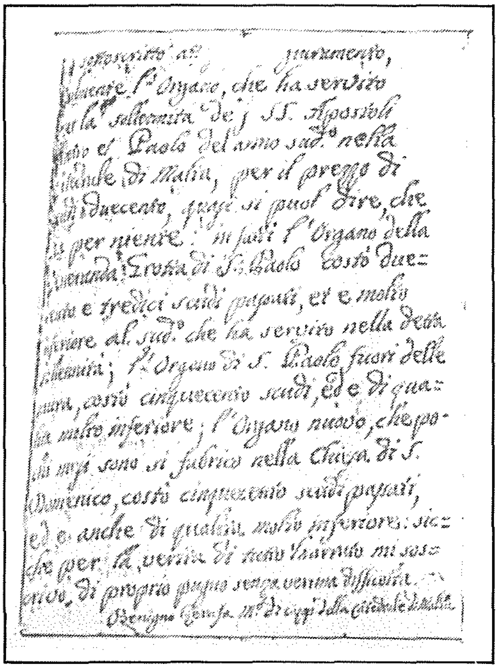

[illegible] giuramento,
[illegible] l'Organo, che ha servito
[illegible] la solennità de' SS. Apostoli
[illegible] et Paolo del anno sud.o nella
[illegible] di Malta, per il prezzo di
[illegible] duecento, quale si puol dire, che
[illegible] per niente: in fatti l'Organo della
[illegible] Grotta di S. Paolo costò due=
[illegible] e tredici scudi pagati, et è molto
[illegible] al sud.o che ha servito nella detta
[illegible]; l'Organo di S. Paolo fuori delle
[illegible], costò cinquecento scudi, ed è di qua=
[illegible] molto inferiore; l'Organo nuovo, che po-
[illegible] mesi sono si fabricò nella Chiesa di S.
Domenico, costò cinquecento scudi pagati,
ed è anche di qualità molto inferiore: sic=
che per la verità di [illegible] mi sas=
rivo di proprio pugno senza veruna difficoltà.
Benigno Zerafa m.o di capp. della cattedrale di Malta

Pariri dwar l-orgnijiet fir-Rabat u l-Imdina.

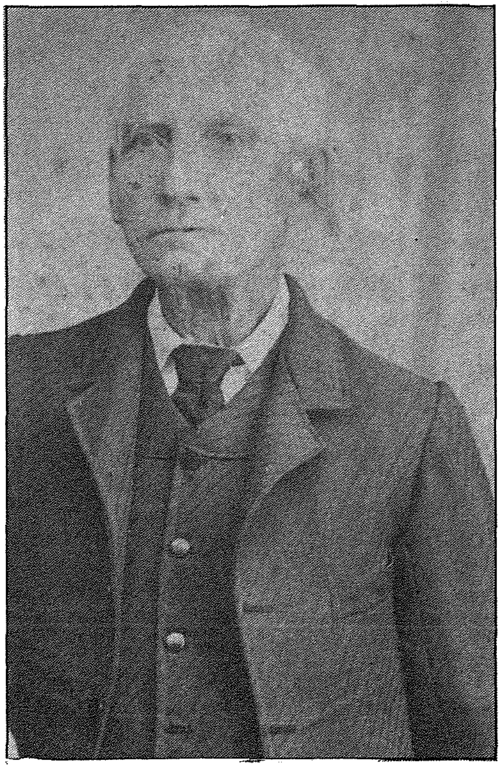

Paolo Micallef

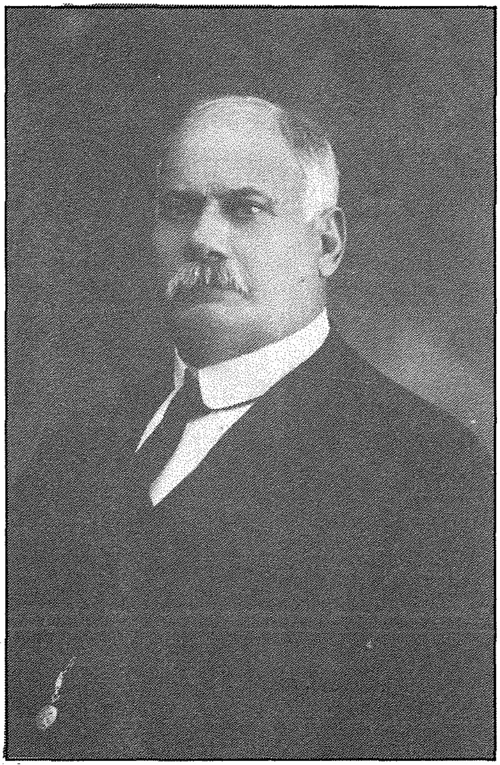

Alessandro Micallef

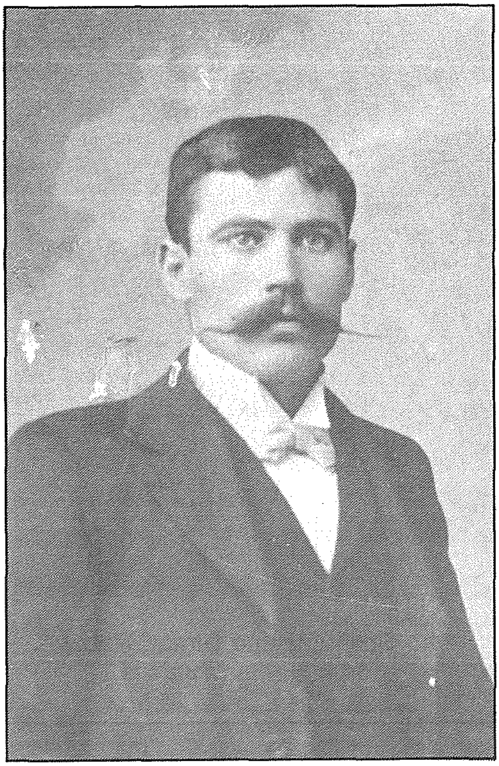

Deusdedit Micallef

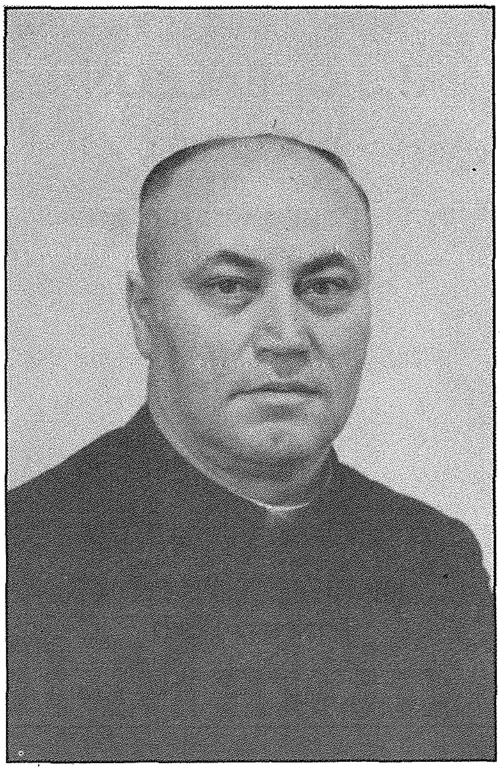

Il-Kan P.P. Micallef